

PERCEPCE VĚTRNÝCH ELEKTRÁREN ZE STRANY PŘEDSTAVITELŮ OBCÍ

Karel Malinovský

*Ostravská univerzita v Ostravě, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje,
Chittussiho 10, telefon: +420 602 957 533, e-mail: p12169@student.osu.cz*

Abstrakt

V tomto článku se budeme zabývat percepcí větrných elektráren ze strany představitelů obcí. Percepce větrných elektráren může být při výstavbě či plánování výstavby možná i tím nejdůležitějším faktorem. Proto jsme se na základě dotazníkového šetření pokusili zjistit, jaké postoje k větrným elektrárnám mají starostové obcí, kde již byla větrná elektrárna postavena. Zaměřili jsme se hlavně na to, jak se mění postoje starostů k větrným elektrárnám v čase, a na zkoumání syndromu NIMBY. Vytvořili jsme také mentální mapu, která znázorňuje regiony, kde by podle starostů mohly být vystavěny další větrné elektrárny. Oslovili jsme celkem 55 starostů z obcí, kde již stojí větrná elektrárna, což je podle oficiálních databází 100% vzorku. Platilo, že starostové z obcí, které samy iniciovaly výstavbu elektrárny, vyjadřovali dnes se stavbou větrných elektráren nejvíce souhlasné postoje. Dále platilo, že čím blíže starostova bydliště byla nabízena možnost výstavby větrné elektrárny, tím větší nesouhlas takový návrh sklídl. Musíme však upozornit, že návratnost dotazníku byla 32 %, což není mnoho.

Klíčová slova: větrné elektrárny; NIMBY; mentální mapa.

Úvod

Jak jsme již naznačili výše, budeme v tomto příspěvku zkoumat percepci větrných elektráren ze strany starostů obcí. Pokusíme se také zjistit, zda dochází k proměně vnímání větrných elektráren v čase.

Výstavba nové větrné elektrárny nemusí být v souladu se zájmy místních obyvatel. Místní obyvatelé mohou naopak projevit k novým větrným parkům odpor. Existují i situace, kdy lidé podporují výstavbu větrné elektrárny, ale jenom pokud nebude stát větrná elektrárna poblíž jejich trvalého bydliště. Tento jev se běžně v literatuře označuje termínem NIMBY syndrom, což je akronym pro sousloví „Not in my backyard“, v překladu „Ne na mém dvorku“. NIMBY není charakteristický pouze pro výstavbu větrných elektráren, ale i při stavbě tunelů, nemocnic, letišť, atd. [4, 957].

Existuje však několik různých kategorií pro NIMBY syndrom. Samotná definice a koncepce jevu NIMBY je zřejmě příliš zjednodušená. Kritiku konceptu NIMBY představil např. Wolsink [6, 1199–1201]. Opozice vůči výstavbě může mít i jiné důvody než NIMBY syndrom. Při oznámení stavitelského záměru si lidé o problematice provozu větrných elektráren začnou zjišťovat a shromažďovat informace a mohou dojít k závěru, že stavitelský projekt je nevýhodný. Tento proces shromažďování informací však nijak nesouvisí se vzdáleností od trvalého bydliště.

Podobně Cetkovský et al. [1, 158–159] upozorňují, že zájem nemít v blízkosti svého domu větrnou elektrárnu může mít mnoho nejrůznějších důvodů např. obavy z hluku, obavy z negativního vlivu na přírodní ráz krajiny, obavy z poklesu cen pozemků a nemovitostí, obavy z poklesu turistického ruchu, projev opozice vůči osobám zainteresovaným ve stavebních projektech, chyby v konkrétních stavitelských návrzích, předsudky, mýty, lokální názorové vůdci, atd.

Proto se začaly v literatuře rozlišovat různé druhy NIMBY syndromu. Politické geografů může zaujmout syndrom NIMTOO (Not in my term of Office – Ne během mého funkčního období) či NIMEY (Not in my election year – Ne během mého volebního roku), kdy se do opozice proti lokálním projektům stavějí politici ze strachu z toho, že výstavba větrné elektrárny jim oslabí jejich politickou pozici a nebudou kvůli výstavbě již zvoleni v příštích volbách [3, 103-104].

Z výše uvedené teorie vytváříme následující hypotézy:

1. *Čím více souhlasné postoje s výstavbou větrné elektrárny vyjadřovali představitelé obcí v době plánování výstavby, tím více nesouhlasné postoje budou vyjadřovat s větrnými elektrárnami dnes.*

2. *Čím blíže starostova bydliště bude navrhována možná výstavba nové větrné elektrárny, tím větší nesouhlas s výstavbou budou představitelé daných obcí vyjadřovat.*

Za představitele obcí považujeme starosty obce, kde již stojí větrná elektrárna či větrné elektrárny. Souhlasné či nesouhlasné postoje zjistíme z dotazníkového šetření, stejně jako vzdálenost starostova bydliště od možné výstavby nové větrné elektrárny.

Materiál a metody

Jak už vyplývá z předchozího odstavce, za výzkumnou metodu si zvolíme dotazníkové šetření. Dotazník umístíme na webové stránky a o jeho vyplnění požádáme starosty obcí přes e-mailovou poštu. Takto zvolená metodika výzkumu má své výhody. Jak vysvětluje Disman [2, 141], dotazník je efektivní technikou, která umožňuje postihnout velký počet jedinců při malých nákladech. Díky dotazníku můžeme získat informace od respondentů v poměrně krátkém čase, rovněž je přesvědčivě zajištěna anonymita respondentů. I v našem případě se však ukázalo, že návratnost dotazníků není většinou příliš vysoká. Malá návratnost je zřejmě největší slabinou výzkumu.

V rámci dotazníkového šetření jsme rovněž použili metodu mentální mapy. Respondenti byli požádáni, aby do mapy České republiky zaznamenali oblasti, kde by podle nich měly být vystavěny další větrné elektrárny. Jedna z možných definic mentální mapy říká, že jde o „*grafické (kartografické nebo schematické) vyjádření představ člověka o geografickém prostoru, nejčastěji o jeho kvalitě nebo uspořádání.*“ [5, 89]

Oslovili jsme 55 starostů obcí, kde již byla v provozu alespoň jedna větrná elektrárna, tedy 100 % vzorku podle databáze Energetického regulačního úřadu. Dotazník byl umístěn na internet tak, aby jej respondent mohl anonymně vyplnit. O vyplnění dotazníku byli starostové obcí požádáni prostřednictvím elektronické pošty na přelomu listopadu a prosince 2013.

Výsledky a diskuse

Celkem se vrátilo 12 vyplněných dotazníků, což není příliš uspokojivé číslo. Některé žádosti o vyplnění dotazníku nemohly být z konkrétních technických důvodů zahrnuty do vyhodnocování. V jednom konkrétním případě se obec přičlenila k jiné obci, v jejímž katastru již předtím stála větrná elektrárna. V osmi dalších případech došlo k lidské chybě, kdy byli osloveni starostové z obcí, kde nestojí větrná elektrárna. Chyba je buď to na straně výzkumníka, nebo na straně tvůrců databáze Energetického regulačního úřadu. V dalších osmi případech byli osloveni starostové obcí, kde sice stojí větrná elektrárna, jedná se však o malou, soukromou větrnou elektrárnu, o jejíž existenci možná neví ani starosta obce. Celkem můžeme vyhodnotit 12 vyplněných dotazníků z celkem 38. Návratnost tedy činila asi 32 %, což není závratný výsledek.

Pravdivost první hypotézy se pokusíme určit z otázek č. 1 a 8. V době plánování výstavby byla ve dvou případech obec proti výstavbě elektrárny. Dnes by 1 ze starostů takové obce spíše povolil výstavbu elektrárny v katastru obce na základě stávajících zkušeností, druhý starosta by stavbu určitě nepovolil. Ve dvou případech obec souhlasila a sama výstavbu dokonce iniciovala a oslovila firmu. Oba tyto starostové by stavbu elektrárny po stávajících zkušenostech určitě povolili. Ve zbylých osmi případech obec souhlasila a s návrhem na výstavbu elektrárny přišla soukromá firma. Dva ze starostů z těchto obcí by určitě povolili stavbu po stávajících zkušenostech. Tři ze starostů by spíše povolili stavbu. Dva starostové by spíše nepovolili stavbu. Jeden starosta by určitě stavbu nepovolil.

Celkově můžeme říci, že první hypotézu se potvrdit nepodařilo. Celkově mají dnes starostové kladný postoj k větrným elektrárnám (4 by určitě výstavbu elektrárny povolili, 4 by spíše výstavbu povolili, 2 by výstavbu spíše nepovolili, 2 by výstavbu určitě nepovolili). Platilo, že starostové z obcí, které iniciovaly samy výstavbu elektrárny (nejvíce souhlasné postoje), vyjadřovali dnes nejvíce souhlasné postoje.

Platnost druhé hypotézy určíme podle otázek č. 5 a 7. Celkem osmi starostům by nevyhovovaly další postavené větrné elektrárny ani v okolí jejich obce. Dva starostové se domnívají, že by se již neměly stavět nikde žádné další elektrárny. Jeden starosta si myslí, že by se mohly stavět další elektrárny, ale již ne v okolí jeho obce. Poslední respondent si myslí, že by se rozhodně měly stavět další elektrárny. Vidíme, že definici klasického syndromu NIMBY odpovídá odpověď pouze jednoho starosty. V otázce č. 7 se nikdo nevyjádřil jakkoliv odmítavě proti výstavbě nových elektráren v rámci svého kraje ani v ostatních krajích. Celkově kladné reakce obdržely možnosti výstavby elektráren v bližším okolí obce (3 respondenti určitě souhlasí, 4 respondenti spíše souhlasí) i vzdálenějším okolí obce (3 respondenti určitě souhlasí, 3 respondenti spíše souhlasí). Nejméně jednoznačné odpovědi můžeme nalézt u možnosti výstavby ve viditelné vzdálenosti od domu (jeden respondent určitě souhlasí, 3 spíše souhlasí, 1 neví, 2 spíše nesouhlasí, 3 určitě nesouhlasí) a ne ve viditelné vzdálenosti od domu (jeden respondent určitě souhlasí, 2 spíše souhlasí, 1 neví, 2 spíše nesouhlasí, 3 určitě nesouhlasí).

Vyhodnocení naší druhé hypotézy není úplně jednoznačné. Striktně vzato skutečně platilo, že čím blíže starostova bydliště byla předkládána možnost výstavby větrné elektrárny, tím více nesouhlasných reakcí se v dotaznících objevilo. Hypotéza tedy skutečně platila, ovšem odpor proti výstavbě elektrárny v blízkosti starostova bydliště nebyl jednoznačný a jednostranný.

Mentální mapu, znázorňující, kde by podle starostů měly stát další větrné elektrárny, si můžeme prohlédnout na následující straně.

Závěr

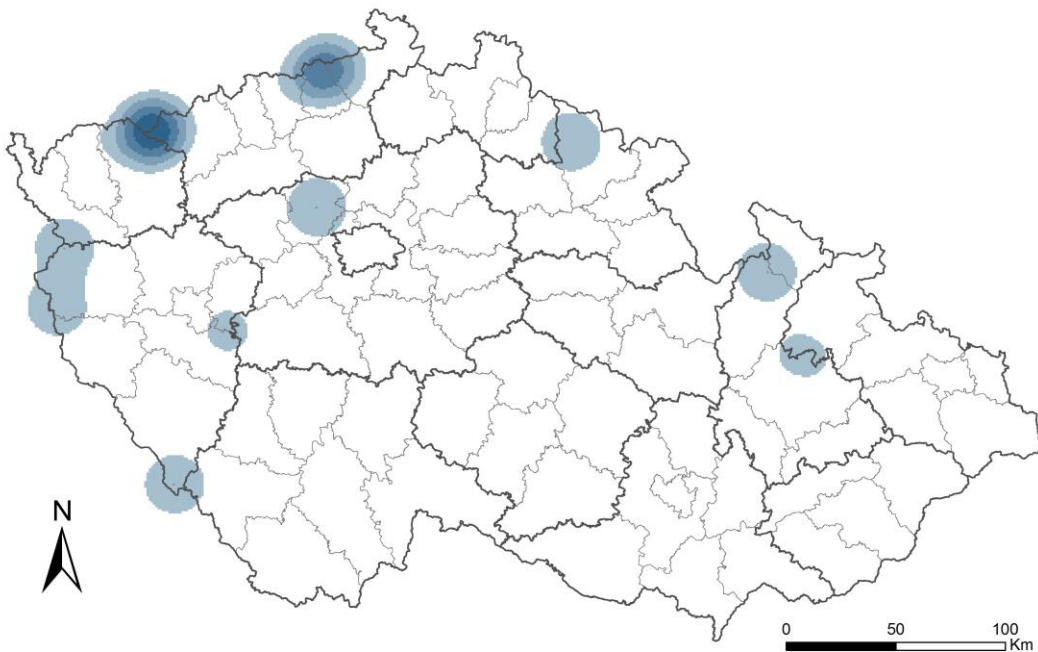
V rámci našeho malého výzkumu jsme zkoumali postoj představitelů obcí k výstavbě větrných elektráren. První hypotézu se potvrdit nepodařilo. Starostové z obcí, které iniciovaly samy výstavbu elektrárny, vyjadřovali s výstavbou nejvíce souhlasné postoje. Druhou hypotézu se potvrdit podařilo. Čím blíže starostova bydliště byla nabízena možnost výstavby větrné elektrárny, tím větší nesouhlas takový návrh sklidil. Měli bychom asi dodat, že nesouhlas nebyl jednoznačný. Hlavně bychom však měli upozornit na to, že návratnost našeho dotazníku byla 32 %, což není mnoho. Naše výsledky by tak bylo třeba ještě jednou ověřit na větším vzorku respondentů.

Poděkování

Za cenné připomínky a rady bych rád poděkoval všem, kteří mi pomohli s prací.

Literatura

- [1.] CETKOVSKÝ, S. et al. *Větrná energie v České republice hodnocení prostorových vztahů, environmentálních aspektů a socioekonomických souvislostí*. 1st ed. Brno: Ústav geoniky Akademie věd ČR, v.v.i., 2010. 209 s. ISBN 978-80-86407-84-5, ISSN 0587-1247.
- [2.] DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3rd ed. Praha: Karolinum, 2002. 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
- [3.] JENSSEN, T. *The Good, the Bad, and the Ugly: Acceptance and Opposition as Keys to Bioenergy Technologies*. *Journal of Urban Technology*, 2010, roč. 17, č. 2, s. 99–115.
- [4.] KROHN, S., DAMBORG, S. *On Public Attitudes Towards Wind Power*. *Renewable Energy*, 1995, roč. 16, s. 954–960.
- [5.] SIWEK, T. *Percepce geografického prostoru*. 1st ed. Praha: Česká geografická společnost, 2011. 168 s. ISBN 978-80-904521-7-6.
- [6.] WOLSINK, M. *Wind power implementation: The nature of public attitudes: Equity and fairness instead of 'backyard motives'*. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 2007, roč. 11, s. 1188–1207.

Obrázek 1. Mapa preferencí pro výstavbu větrných elektráren. Autor: Luděk Krtička

Abstract

In this paper, we research the perception of wind energy facilities by mayors. The perception of wind factories could be maybe the most crucial factor during construction or urban planning. Because of this reason, we tried to find out from questionnaires what are the attitudes to wind farms by mayors from towns where wind farms have already been erected. We focused on changing attitudes during the time and the NIMBY syndrome especially. We created the mental map, too. We addressed 100 per cent of sample – 55 mayors from towns where wind farms have already been constructed. According to our research, mayors from towns which themselves initiated the wind factory construction expressed

the most approving attitudes with the wind farm today. Moreover, the closer was the permanent residence of mayor to the new suggested wind farm construction, the bigger disapproval was expressed. Nevertheless, the return of our questionnaire was 32 per cent which is not ideal result.